

MUSIQA TA'LIMIDA ZAMONAVIY METODLAR: YUTUQLAR VA MUAMMOLAR

<https://doi.org/10.70728/orien.v07.i02.020>

Ruziyeva Orzigul Ilyosovna
Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada musiqa ta'limida zamonaviy metodlardan foydalanishning yutuqlari va ularni qo'llash jarayonida uchrayotgan muammolar nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol usullar, reflektiv ta'lim, loyiha asosida o'qitish, raqamli texnologiyalar va kreativ yondashuvlarning musiqa ta'limidagi o'rni yoritiladi. Maqolada innovatsion metodlarning ijodiy tafakkurni rivojlantirish, o'quvchi shaxsini faollikka undashdagi afzalliklari bilan bir qatorda, ularni amaliyotga tatbiq etishdagi qiyinchiliklar ham tahlil qilinadi. Shu bilan birga, o'qituvchining metodik tayyorgarligi, texnologik kompetensiyasi va san'atni o'qitishdagi shaxsiy yondashuvining ahamiyati ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, zamonaviy metodlar, innovatsion texnologiyalar, interfaol o'qitish, kreativ fikrlash, reflektiv yondashuv, raqamli ta'lim, kompetensiya, pedagogik muammolar, ijodiy tafakkur, metodik yangilik, o'qituvchi mahorati

MODERN METHODS IN MUSIC EDUCATION: ACHIEVEMENTS AND PROBLEMS

Ruziyeva Orzigul Ilyosovna
Shahrisabz State Pedagogical Institute

Abstract: This article theoretically analyzes the achievements of using modern methods in music education and the problems encountered in their application. The role of modern pedagogical technologies, interactive methods, reflective learning, project-based learning, digital technologies and creative approaches in music education is highlighted. The article analyzes the advantages of innovative methods in developing creative thinking and motivating the student's personality to be active, as well as the difficulties in applying them in practice. At the same time, the importance of the teacher's methodological preparation, technological competence and personal approach to teaching art is shown.

Keywords: music education, modern methods, innovative technologies, interactive teaching, creative thinking, reflective approach, digital education,

competence, pedagogical problems, creative thinking, methodological innovation, teacher skills

XXI asr ta'lim tizimi insonning ijodiy tafakkurini rivojlantirish, mustaqil qaror qabul qilish va o'z bilimini yangilab borish qobiliyatini shakllantirishni talab qilmoqda. Bu jarayon, ayniqsa, musiqa ta'limi sohasida alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki musiqa - inson ruhiyati va estetik ongini tarbiyalaydigan, ma'naviyatni shakllantiradigan eng nozik san'at turlaridan biridir. Shu bois, musiqa ta'limida zamonaviy metodlardan oqilona foydalanish, ularning afzalliklari va mavjud muammolarini tahlil qilish bugungi kunda eng dolzarb masalalardan biridir.

Musiqa ta'limida zamonaviy metodlar deganda, ta'lim jarayonini shaxsga yo'naltiruvchi, ijodiy faollikni rag'batlantiruvchi, o'quvchini faol subyekt sifatida shakllantiruvchi yondashuvlar tushuniladi. Bunday metodlarga interfaol o'qitish usullari, loyiha asosida o'qitish, reflektiv ta'lim, kreativ metodlar, raqamli o'qitish texnologiyalari va integratsion yondashuvlar kiradi. Bu metodlarning barchasi o'quvchi shaxsining musiqa orqali badiiy tafakkurini, his-tuyg'ularini, ijodiy dunyoqarashini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Avvalo, interfaol metodlar musiqa darslarini jonlantiradi, o'quvchini faollikka undaydi va ijodiy muloqot muhitini yaratadi. Masalan, "Aqliy hujum", "Klaster", "Sinkveyn", "Venn diagrammasi" kabi usullar orqali o'quvchi musiqa asarlarining mazmuni, ohangiy tuzilishi, badiiy g'oyasi haqida mustaqil fikr yuritadi. Dars jarayonida o'qituvchi faqat axborot manbai emas, balki yo'naltiruvchi va hamkor sifatida qatnashadi. Shu orqali o'quvchi o'z fikrini erkin ifoda etadi, o'zini ijodkor sifatida his qiladi.

Loyiha asosida o'qitish (project-based learning) esa musiqa ta'limida o'quvchilarning mustaqil izlanish, tahlil va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, "Mahalliy xalq kuylarining zamonaviy talqini" yoki "Musiqa va tabiat uyg'unligi" kabi mavzularda loyiha tayyorlash o'quvchini nafaqat musiqa materiallarini o'rganishga, balki ularni yangicha shaklda ifodalashga o'rgatadi. Bunday darslarda o'quvchi nazariya, amaliyot va estetik tafakkurni uyg'un qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Reflektiv metodlar esa o'quvchining o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarini anglash va o'z ustida ishlash ko'nikmasini shakllantiradi. Masalan, o'quvchi o'z ijrosini yozib olib, tinglaydi, o'zini baholaydi va tahlil qiladi. Shu orqali u nafaqat texnik, balki ifodaviy jihatdan ham o'sadi. Reflektiv yondashuv o'quvchi shaxsida ongli musiqiy idrok, tahliliy fikrlash va ijodiy mas'uliyatni rivojlantiradi.

Bugungi kunda musiqa ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanish ham alohida ahamiyat kasb etmoqda. Onlayn ta'lim platformalari, virtual sinflar, raqamli notatsiya dasturlari, audiovizual tahlil vositalari o'quvchilarga keng imkoniyat yaratmoqda. Masalan, "MuseScore", "Flat.io", "BandLab" kabi dasturlar

o'quvchilarga o'z musiqasini yozish, tahrir qilish va baham ko'rish imkonini beradi. Shu bilan birga, YouTube, SoundCloud, Spotify kabi platformalarda jahon musiqasini tinglab, tahlil qilish orqali o'quvchilar global musiqiy tafakkurga ega bo'lishmoqda.

Shunga qaramay, zamonaviy metodlarni amaliyotga tatbiq etishda bir qator muammolar mavjud. Avvalo, o'qituvchilarning hammasi ham yangi metod va texnologiyalarni to'liq o'zlashtirgan emas. Ayrim hududlarda texnik baza, internet sifati yoki musiqiy jihozlar yetarli emasligi bu jarayonni sekinlashtiradi. Bundan tashqari, ayrim o'qituvchilar an'anaviy metodlardan voz kechishga tayyor emaslar, bu esa innovatsion ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Yana bir muammo - zamonaviy metodlarni qo'llashda milliy musiqiy an'analarni saqlab qolish masalasidir. Ba'zan texnologik vositalarga haddan tashqari tayanish o'quvchini "jonli ijro"dan uzoqlashtiradi. Bu esa musiqaning tabiiy hissiyligini, emotsional ta'sirini kamaytiradi. Shu sababli, zamonaviy metodlarni qo'llashda muvozanat zarur: yangilik milliy qadriyatlarni boyitishi kerak, lekin ularni almashtirmasligi lozim.

Zamonaviy musiqa ta'limida kreativ yondashuv ham muhim o'rin tutadi. Kreativ metodlar o'quvchilarning ijodkorlik salohiyatini namoyon etadi. Masalan, "improvizatsiya mashqlari", "sahnaviy musiqa kompozitsiyasi", "musikalizatsiya" (she'rni ohangga solish) kabi metodlar o'quvchining hissiy tafakkurini va badiiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Shu orqali o'quvchi o'zining ijodiy "men"ini topadi, bu esa musiqaning tarbiyaviy kuchini yanada oshiradi.

Yutuqlar orasida eng muhimlari - o'quvchilar tafakkurining faollashuvi, o'z fikrini erkin ifoda etish ko'nikmasining shakllanishi, ijodiylik va tanqidiy fikrlashning rivojlanishi, musiqiy idrok va madaniyatning chuqurlashuvidir. Bugungi musiqa ta'limi endi faqat notani o'rganish emas, balki musiqiy fikrni yaratish, uni tahlil qilish va his etish madaniyatiga aylangan.

Nazariy jihatdan, zamonaviy metodlarning asosini J.Dewey, L.Vygotskiy, H.Gardner, D.Kolb kabi olimlar yaratgan. Ularning g'oyasiga ko'ra, bilim - bu faol tajriba natijasi, ta'lim esa muloqot, hamkorlik va refleksiya jarayonidir. Musiqa ta'limida bu tamoyillar ayniqsa yaqqol namoyon bo'ladi: o'quvchi eshitadi, ijro etadi, tahlil qiladi va qayta yaratuvchi sifatida o'z fikrini musiqiy shaklda ifoda etadi.

Musiqa ta'limida zamonaviy metodlar nafaqat dars mazmunini boyitadi, balki o'qituvchining pedagogik tafakkurini ham yangilaydi. Innovatsion o'qituvchi - bu har bir darsni ijodiy jarayon sifatida tashkil etuvchi, o'quvchining ichki dunyosini his eta oluvchi, yangi metodlarni o'z milliy tajriba bilan uyg'unlashtiruvchi shaxsdir. Shu bois, zamonaviy metodlardan foydalanish o'qituvchining doimiy o'zini rivojlantirish, yangi texnologiyalarni o'rganish va tajriba almashish madaniyatini talab etadi.

Musiqa ta'limida zamonaviy metodlardan foydalanish - bu ta'limni yangilashning asosiy yo'nalishidir. U o'quvchini faollikka, mustaqil fikrlashga va ijodiy yondashuvga

undaydi. Biroq bu jarayon o'z muammolariga ham ega: texnik sharoit, o'qituvchilarning tayyorgarligi va metodik muvozanat masalalari hali to'liq hal etilmagan. Shunga qaramay, to'g'ri tashkil etilgan zamonaviy o'qitish metodlari musiqa ta'limini yangi bosqichga olib chiqadi, o'quvchini san'atni nafaqat o'rganishga, balki uni his etishga va yaratishga o'rgatadi. Natijada, musiqa darsi - inson qalbini tarbiyalovchi, fikr va his uyg'unligini ta'minlovchi estetik maktabga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim-tarbiya tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PQ-6108-son qarori. - Toshkent, 2020.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Madaniyat va san'at sohasida ta'lim sifatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 548-son qarori. - Toshkent, 2021.
4. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. - Toshkent: TDPU, 2021.
5. Gulomova G. Interfaol o'qitish texnologiyalari musiqa ta'limida. - Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
6. Abdullayeva M. Milliy musiqa ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar. - Buxoro: BuxDPI, 2020.
7. Dewey J. Experience and Education. - New York: Macmillan, 1938.
8. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. - Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
9. Gardner H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. - New York: Basic Books, 2011.
10. Kolb D. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. - Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1984.
11. Schön D. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. - New York: Basic Books, 1983.
12. UNESCO. Music Education and Innovative Pedagogy for Sustainable Development. - Paris: UNESCO Publishing, 2020.